

Uudistuva Kainuu

Kainuun maakuntaohjelma 2009-2014

Kainuu tänään

**Tavoitteena
hyvinvoinnin kasvu**

Kainuun kärkialat

ICT ja elektroniikka

Matkailu

Luonnonvarat

Kainuu tänään

Kainuu on yhdeksän kunnan muodostama maakunta keskellä Suomea. Sen maisemaa luonnehtivat metsäiset vaaramaisemat, joita täydentävät joka puolella avautuvat vesistöt. Vuodenaikojen vaihtelu tuo esiin vaihtelevan luonnon monimuotoisena ja monipuolisia elämyksiä tarjoavana ympäristönä, jossa niin paikallisen ihmisen kuin matkailijankin on hyvä olla. Luonto onkin ollut voimakkaana innoittajana kainuulaisen kulttuuriperinnön ja henkisen perinteen muodostumisessa.

2000-luvun talouskehitys oli Kainuulle suotuisaa aina maailmanlaajuisen laman ilmes-

tymiseen saakka vuoden 2008 lopulla. Ennen sitä aluetalouden kasvu oli tavoitteiden mukaisesti maan keskimääräistä nopeampaa ja työttömyys aleni nopeimmin muihin maakuntiin verrattuna. Työttömyys on kuitenkin edelleen vaikea haaste Kainuussa, kuten väestön ikääntyminen ja erityisesti harvaan asutun maaseudun väestön väheneminen.

Kainuun kehitys on monella eri mittarilla mitattuna edennyt maakunnan kehittämistavoitteiden suuntaan. Erityisen hyviä kehityssyysäyksiä maakunnalle ovat olleet mm. Talvivaaran kaivoksen tuotannon käynnis-

tymisen syksyn 2008 aikana, palvelualojen suotuisa kehitys ja matkailun suuret investoinnit mm. Vuokatissa. Kainuuseen on syntynyt uusia yrityksiä viimeisten vuosien aikana jopa kaksi kertaa enemmän kuin tavoitteeksi oli asetettu. Erityisesti puupohjaisen bioenergian käytön lisääntymisessä ja ilmastotavoitteiden haasteisiin vastaamisessa on mahdollisuuksia.

Talouden tulevien vuosien kehitys on kuitenkin haasteellinen. Haasteena on myös alueen houkuttelevuuden lisääminen erityisesti nuorten ja naisten näkökulmasta.

Maakuntaohjelma on keskeinen osa suunnittelujärjestelmää

Aluekehityslainsäädännön perusteella maakuntien liitot, Kainuussa Kainuun maakunta -kuntayhtymä, toimivat aluekehitysviranomaisina. Sen tehtävänä on mm. aluekehitysohjelmien valmistelu, hyväksyminen ja toteutumisen seuranta. Maakunnan suunnittelun keskeiset välineet ovat pitkän aikavälin strateginen suunnitelma eli maakuntasuunnitelma, Kainuussa Kainuun maakuntasuunnitelma 2025. Sitä tarkentavat maakunnan alueidenkäytön suuntaviivat määrittävä maakuntakaava ja lyhyen

aikavälin toimintaympäristön analyysin ja kehittämistoimenpiteet sisältävä sekä maakunnan elinkeinopolitiikan pääsuunnat määrittävä maakuntaohjelma. Sitä tarkentaa vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma (TOTSU).

Kainuun maakuntaohjelmaa on laadittu laajassa kainuulaisessa yhteistyössä. Ohjelman valmistelu aloitettiin kesäkuussa 2008 ja maakuntavaltuusto hyväksyi sen kokouksessaan 28.9.2009.

Kainuun toimintaympäristön kehitys

Globalisaatio

- epävarmuus ja nopeat vaihtelut
- talouden painopiste on siirtymässä USA:sta ja Euroopasta Aasiaan
- menestyksen edellytyksenä on pitkälle erikoistunut osaaminen

Poliittiset muutostekijät

- Euroopan Unionin tuleva rakennepolitiikka
- Venäjän kehityssuunta ja valinnat jatkossa
- julkisten palvelujen uudelleenjärjestelyt

Taloudelliset muutostekijät

- työn tuottavuuden kasvu
- jatkuva teknologioiden ja osaamisen kehittäminen
- erikoistuminen
- energiatehokkuutta on parannettava
- tietotekniikka on läsnä kaikkialla

Sosiaaliset muutostekijät

- yksilön vastuu kasvaa
- yhteiskunnan vastuu yksilöstä vähenee
- eriarvoisuus lisääntyy
- vanhusikäluokat kasvavat
- nuorisoiäluokka pienenee
- palvelutarve kasvaa
- monikulttuurisuus

Keskittymiskehitys

- tiivistyvä yhdyskuntarakenne
- saavutettavuus

Ilmastonmuutos

- koko maailman yhteinen ponnistus
- energian käyttö ja sen lähteet muuttuvat
- energiatehokkuus on huomioitava kaikkialla

Kainuun maakuntaohjelman tavoitteet

Ohjelman päätavoitteena on kainuulaisten hyvinvoinnin parantaminen. Hyvinvointi muodostuu sosiaalisesta ja taloudellisesta hyvinvoinnista sekä ympäristön hyvästä tilasta.

Hyvinvoinnin perustan ja taloudelliset resurssit muodostaa maan keskimääräistä nopeampi aluetalouden kasvu, joka pienentää Kainuun ja muun maan välistä kehityseroa.

Keskeinen osa kasvusta luodaan nostamalla osaamisen tasoa erityisesti kehittämisen kärjiksi valituilla aloilla. Kehityksen vetureina toimivat yritykset, jotka ovat kasvuhakuisia ja -haluisia, perustuvat erikoisosaamiseen ja vievät pääosan tuotteistaan tai palveluistaan maakunnan ulkopuolelle

Luonnonvaroihin perustuvat kasvavat elinkeinot huomioivat luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet. Kainuu on jatkossa energiaomavarainen ja ilmastovastuullinen kestävä kehityksen maakunta.

Tavoitteena on maakunnan tasapainoinen kehittäminen. Palvelut turvataan koko maakunnan asukkaille. Sosiaali- ja terveyspalveluissa pyritään erityisesti terveyserojen kaventamiseen.

Nuoret ovat kehittämistoimien erityisenä kohteena ohjelman kaikilla toimintalinjoilla. Toimenpiteet tukevat nuorten tekemisen intoa, innovatiivisuutta, yrittäjyyttä ja halua elää Kainuussa.

Maakuntakeskuksen liikenteellisen saavutettavuuden pitää pysyä vähintään samalla tasolla Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntakeskusten kanssa.

Visio

”Kainuu on hyvinvointia ja elämisen laatua, jotka tehdään osaamisella, yrittämisellä ja yhteistyöllä”

Missio

”Edistetään Kainuun uudistumista”

Nopean ja laaja-alaisen muutoksen keskellä niin yritysten, yksityisten toimijoiden kuin julkisen ja kolmannen sektorinkin on koko ajan kehitettävä toimintaansa. Niiden on uusittava osaamistaan, tuotteitaan, palveluitaan ja toimintatapaansa, jotta ne säilyttävät kilpailukykyä toimintaympäristössään ja markkinoilla. Eri alojen välinen avoin yhteistyö synnyttää uusia tuotteita ja palvelukonsepteja.

	1995	2000	2005	2006	2010	2015	2020	2025
Väestö 31.12. (henkeä)	95 201	89 777	85 303	84 350	82 646	81 491	80 525	79 689
Työvoima /henkeä)	41 665	40 461	38 222	37 464	36 335	34 739	33 222	31 738
Työvoimaosuus (% 15-64 v:sta)	66,2	68,5	68,7	68,6	68,2	69,7	71,6	72,2
Työpaikat	29 558	30 411	29 991	29 530	29 500	29 420	28 950	27 950
Työttömät (henkeä)	11 300	8 987	7 415	6 893	5 835	4 319	3 272	2 788
Työttömyysaste (%)	27,1	22,2	19,4	18,4	16,1	12,4	9,9	8,8
Työllisyysaste (työlliset 15-64 v:ista, %)	48,4	53,5	55,7	56,3	57,7	61,9	65,8	67,2
Taloudell. huoltosuhde (Ei-työll./työll.)	2,14	1,85	1,77	1,76	1,71	1,68	1,69	1,75

Ohjelmaa toteuttavat toimintalinjat

Kainuun maakuntaohjelmassa määritellään laajasti, mitä kehittämistoimenpiteitä tulevana vuosina eri teemoissa tullaan tekemään, jotta tavoitteeksi asetettu kainuulaisen hyvinvoinnin parantamisen tavoite saavutetaisiin.

Osaaminen ja koulutus (TL1) toimintalinjalla vastataan tarpeeseen nostaa tuotteiden ja palvelujen jalostusastetta, luoda uusia innovaatioita sekä kouluttaa työvoimaa ja nostaa sen osaamista vastaamaan uudistuvien työmarkkinoiden tarpeisiin.

Elinkeinot, yrittäjyys ja työllisyys (TL2) keskittyy elinkeinojen kehittämiseen pääkohteena valitut kärkialat ICT ja elektroniikka (1), matkailu (2) ja luonnonvarat (3). Kehittämisen kohteena on kasvuhakuisen ja kasvuhaluinen, pääosin maakunnan ulkopuolelta liikevaihtonsa hankkiva liike- ja palvelutoiminta. Työllisyyden parantaminen vaatii monipuolisia toimenpiteitä.

Maaseudun (TL3) toimintalinjan kehittämistoimenpiteillä lisätään maaseudun elinvoimaisuutta ja elämisenlaatua

sekä monipuolistetaan yritystoimintaa ja osaamista.

Hyvinvointitoimintalinjalla (TL4) keskitytään kainuulaisen hyvinvoinnin kasvattamiseen uusia palvelu- ja toimintamalleja kehittämällä. Keskeisiä teemoja ovat terveyden elämäntapojen edistäminen ja terveyserojen kaventaminen sekä palvelujärjestelmän kehittäminen.

Toimintaympäristö (TL5) muodostaa puitteet kaikelle toiminnalle. Rakennettua

ympäristöä ja infrastruktuuria kehitetään edelleen tukemaan ihmisten hyvinvoinnin ja elinkeinojen kehittämisen tavoitteita. Luonnonympäristön tilan parantaminen edistää alueen vetovoimaisuutta ja luonnon monimuotoisuutta. Aktiivinen yhteistyö ja verkostoituminen edistää alueen kehittämistä kaikilla aloilla ja tasoilla. Kolmas sektori on aktiivinen ja monipuolinen toimija.

TL1 Osaaminen ja koulutus

- Innovaatiojärjestelmän kehittäminen
- Osaamistason nostaminen ja koulutus rakenteiden kehittäminen

TL2 Elinkeinot, yrittäjyys ja työllisyys

- Yritystoiminnan edistäminen ja innovaatioiden kaupallistaminen
- Toimialojen kehittäminen (Yhteiset haasteet + Kärkialat (3))
- Osaavan työvoiman saatavuus ja työmarkkinoiden toimivuus

TL3 Maaseutu

- Elinvoimainen ja monipuolinen elinkeinotoiminta
- Elämisen laadun ja hyvinvoinnin parantaminen
- Monipuolinen kehittäjäverkosto ja toimiva maaseudun osaamisrakente

TL4 Hyvinvointi

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Uudet toimintatavat hyvinvointipalvelujen tuottamisessa

TL5 Toimintaympäristö

- Infrastruktuurin toimivuus ja asuin ympäristö
- Luonnonympäristö
- Vuorovaikutuksen lisääminen ja yhteistyön tehostaminen

Kaikille toimialoille yhteiset kehittämistarpeet ovat:

- liiketoimintaosaaminen
- markkinointi- ja myyntiosaaminen
- kansainvälistyminen
- tuotteistaminen ja kaupallistaminen
- verkostot, konsortiot ja niiden johtaminen
- osaavan henkilöstön saannin turvaaminen
- uudet teknologiat
- tutkimus ja kehittäminen
- EU-rahoitus ja sen hyödyntäminen
- viestintä, positiiviset signaalit
- riskienhallinta
- yrittäjäpolven vaihdokset

Ohjelman rahoitus ja rahoittajat esitetään vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa (TOTSU).

Kainuun maakunnallinen ennakointi- ja seurantaryhmä seuraa maakuntaohjelman toteutusta. Kehityksestä raportoidaan kaksi kertaa vuodessa maakuntavaltuustolle.

Seurantatiedot löytyvät Kainuun maakuntaportalista www.kainuu.fi.

Elinkeinojen kehittämisen kärkialat Kainuussa

Maakuntaohjelmaan on valittu kolme elinkeinojen kehittämisen kärkialaa Kainuun luontaisten vahvuuksien ja tulevaisuuden odotusten perusteella: ICT ja elektroniikka (1), matkailu (2) ja luonnonvarat (3). Kehittämispänsiojä kohdennetaan erityisesti näiden alojen kasvuyrityksiin vahvistamalla niiden koulutusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja palvelutoimintaa ja toimintaympäristöä. Riittävän suuret panostukset kärkialoihin tukevat muuta elinkeinotoimintaa siten, että aluetalouden tavoitteeksi asetettu koko maan keskimääräistä kasvua nopeampi kasvu on mahdollista. Aluetalouden kasvu muodostaa resurssit ohjelman tavoitteena olevalle kainuulaisten hyvinvoinnin monipuoliselle parantamiselle.

1) ICT ja elektroniikka

Measurepolis -ohjelma
Ajoneuvotietojärjestelmien kehittämisohjelma
Snowpolis -ohjelma
Peli- ja simulaatiokehitys
LivingLab -toiminta

2) Matkailu

Matkailukeskusten kehittäminen/ keskus- tai matkailualuekohtaiset Master Planit.
Yhteiset toimet kansainvälisessä markkinoinnissa, osaamisen kehittämisessä ja saavutettavuuden parantamisessa.

3) Luonnonvarat

Metsävarojen hyödyntäminen ja jatkojalostaminen
Uusiutuvan energian lisääntyvä käyttö
Kaivosteollisuuden kasvu
Lähiruoan käytön kasvattaminen

